



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

7. prosinca 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Okoliš – Očuvanje prirodnih staništa i divlje faune i flore – Direktiva 92/43/EEZ – Članak 6. stavak 3. – Pojam, plan ili projekt' na zaštićenom području – Izvođenje zahvata u šumi kako bi se osigurala njezina zaštita od požara – Potreba provođenja prethodne ocjene utjecaja tog zahvata na predmetno područje”

U predmetu C-434/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio administrativā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Općinski upravni sud u Rigi, Latvija), odlukom od 30. lipnja 2022., koju je Sud zaprimio 30. lipnja 2022., u postupku

„Latvijas valsts meži” AS

protiv

Dabas aizsardzības pārvalde,

Vides pārraudzības valsts birojs,

uz sudjelovanje:

Valsts meža dienests,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot (izvjestitelj), u svojstvu predsjednika vijeća, S. Rodin i L. S. Rossi, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za „Latvijas valsts meži” AS, M. Gūtmanis,
- za Dabas aizsardzības pārvalde, A. Svilāns,

* Jezik postupka: latvijski

– za Europsku komisiju, C. Hermes i I. Naglis, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 13. srpnja 2023.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 3. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.; u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva „Latvijas valsts meži” AS i regionalne uprave Kurzeme, Dabas aizsardzības pārvalde (Tijelo za zaštitu okoliša, Latvija), u vezi s odlukom glavnog direktora tog tijela od 22. ožujka 2021. kojom se tom društvu nalaže poduzimanje različitih mjera radi smanjenja negativnih utjecaja sječe stabala na posebno područje očuvanja od značaja za Zajednicu (Natura 2000) u Ances purvi un meži (Močvare i šume u Anceu), koje se nalazi u Latviji.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva o staništima

- 3 Posebno područje očuvanja definira se člankom 1. točkom (l) Direktive o staništima kao „posebno područje očuvanja znači područje od značaja za Zajednicu koje su države članice odredile zakonskim, administrativnim i/ili ugovornim aktom, gdje se potrebne mjere očuvanja primjenjuju radi održavanja ili povrata u povoljno stanje očuvanosti prirodnih staništa i/ili populacija vrsta za koje je to područje određeno”.
- 4 Određivanje posebnih područja očuvanja uređeno je člankom 4. stavkom 4. te direktive:
„Kad se područje od značaja za Zajednicu usvoji u skladu s postupkom utvrđenim u stavku 2., dotična država članica ga određuje kao posebno područje očuvanja što je prije moguće, a najkasnije u roku od šest godina, ustanovljujući prioritete u svjetlu značaja tih područja za održavanje ili obnavljanje povoljnog stanja očuvanosti prirodnog stanišnog tipa iz Priloga I. ili vrste iz Priloga II. te koherentnosti mreže Natura 2000, u svjetlu prijetnji od pogoršanja ili uništenja kojima su ta područja izložena.”
- 5 Zaštita područja Natura 2000 osobito je uređena člankom 6. navedene direktive kojim se propisuje:
„1. Za posebna područja očuvanja, države članice utvrđuju potrebne mjere za očuvanje koje prema potrebi uključuju odgovarajuće planove upravljanja, posebno priređene za ta područja ili integrirane u druge razvojne planove te odgovarajuće zakonske, administrativne ili ugovorne

mjere koje odgovaraju ekološkim zahtjevima prirodnih stanišnih tipova iz Priloga I. i vrstama iz Priloga II. koji su prisutni na tim područjima.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće korake kako bi se u posebnim područjima očuvanja izbjeglo pogoršanje prirodnih staništa i staništa vrsta, kao i uznemiravanje vrsta za koje su ta područja određena, u mjeri u kojoj bi takvo uznemiravanje moglo utjecati na ciljeve ove Direktive.

3. Svaki plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima, predmet je ocjene prihvatljivosti utjecaja koje bi mogao imati na to područje, s obzirom na ciljeve očuvanja područja. U svjetlu zaključaka procjene utjecaja na područje i sukladno odredbama stavka 4., nadležna tijela državne vlasti odobravaju plan ili projekt tek nakon što se uvjere da on neće negativno utjecati na cjelovitost dotičnog područja te, ako je to potrebno, nakon dobivanja mišljenja od šire javnosti.

4. Ako se, unatoč negativnoj procjeni utjecaja na područje i u nedostatku drugih pogodnih mogućnosti, plan ili projekt ipak moraju provesti zbog imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode, država članica poduzima sve kompenzacijske mjere kako bi osigurala zaštitu koherentnosti mreže Natura 2000. Ona [Europsku] komisiju izvješćuje o usvojenim kompenzacijskim mjerama.

Kad se u određenom području nalazi prioritetni prirodni stanišni tip i/ili prioritetna vrsta, mogu se razmatrati samo ona pitanja koja se odnose na zdravlje ljudi ili javnu sigurnost, na korisne posljedice od primarnog značaja za okoliš ili, nastavno na mišljenje Komisije, na ostale imperativne razloge prevladavajućeg javnog interesa.”

Direktiva PUO

- 6 U skladu s člankom 1. stavkom 2. točkom (a) Direktive 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL 2012., L 26, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 27., str. 3., u daljnjem tekstu: Direktiva PUO):

„Za potrebe ove Direktive:

a) (a) ,projekt' znači:

- izvođenje građevinskih radova ili ostalih instalacija ili sustava,
- ostali zahvati u prirodnom okruženju i krajobrazu, uključujući i one koji uključuju vađenje mineralnih resursa.”

Latvijsko pravo

Zakon o posebnim područjima očuvanja

7 Direktiva o staništima prenesena je u latvijsko pravo putem likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (Zakon o posebnim područjima očuvanja) od 2. ožujka 1993. (Latvijas Vēstnesis, 1993., br. 5).

8 U skladu s člankom 15. tog zakona, naslovljenim „Pravila o zaštiti i korištenju područja očuvanja”:

„1. Pravila o zaštiti i korištenju mogu se uspostaviti za područja očuvanja kako bi se osigurala zaštita tih područja i kako bi se očuvale prirodne vrijednosti koje ona sadržavaju.

2. Za područja očuvanja utvrđuju se opća pravila o zaštiti i korištenju, pojedinačna pravila o zaštiti i korištenju te planovi zaštite prirode.

9 U skladu s člankom 43. navedenog zakona, naslovljenim „Posebna područja očuvanja od značaja za Zajednicu”:

„[...]

(4) procjeni učinaka na okoliš podliježe svaka planirana aktivnost ili dokument o planiranju (osim planova zaštite prirode na područjima očuvanja i aktivnosti predviđenih na tim područjima, koje su potrebne za upravljanje ili obnovu staništa posebno zaštićenih vrsta, staništa posebno zaštićenih vrsta ograničene uporabe ili posebno zaštićenih biotopa, kao i organiziranja javnih infrastruktura za istraživanje i turizam u prirodi koje su predviđene u planovima zaštite prirode na područjima očuvanja), koji, zasebno ili zajedno s drugim planiranim aktivnostima ili drugim dokumentima o planiranju, mogu imati znatan utjecaj na područje očuvanja od značaja za Uniju (Natura 2000). [...]

Zakon o zaštiti od požara i suzbijanju požara

10 Člankom 10.1 stavkom 1. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums (Zakon o zaštiti od požara i suzbijanju požara) od 24. listopada 2002. (Latvijas Vēstnesis, 2002., br. 165) utvrđuje se da je vlasnik ili posjednik šume obavezan osigurati da su ispunjeni zahtjevi koji se odnose na zaštitu od požara u toj šumi.

11 Člankom 12. tog zakona određuje se da Vijeće ministara uređuje uvjete koje moraju ispuniti fizičke ili pravne osobe u pogledu sprečavanja i djelotvornog gašenja požarâ te ublažavanja njihovih posljedica, neovisno o obliku vlasništva i mjestu na kojem se objekt nalazi.

Uredba br. 238

12 U točki 1. Ministru kabineta noteikumi Nr. 238 „Ugunsdrošības noteikumi” (Uredba br. 238 Vijeća ministara o sprečavanju požara) od 19. travnja 2016. (Latvijas Vēstnesis, 2016., br. 78) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 238) navodi se da se tim propisom uređuju zahtjevi u području zaštite od požara koje fizičke ili pravne osobe moraju ispuniti u pogledu sprečavanja i djelotvornog gašenja požarâ te ublažavanja njihovih posljedica, neovisno o obliku vlasništva i mjestu na kojem se objekt nalazi.

- 13 Točkom 2.7.1 navedene uredbe utvrđuje se da su objekti šumske infrastrukture za zaštitu od požara putovi koji se nalaze na šumskom zemljištu, protupožarni prosjeci, trase mineralnog tla, prirodni kolnici, „hidranti” i tornjevi za nadzor požara.
- 14 Točkom 417.3. iste uredbe određuje se da, prije 1. svibnja svake godine, osoba odgovorna za šumsko zemljište sa šumskih putova i prirodnih kolnika koji se mogu upotrebljavati za suzbijanje požara uklanja raslinje koje može otežati kretanje vatrogasnih vozila.
- 15 Točkom 417.4. Uredbe br. 238 utvrđuje se da, prije 1. svibnja svake godine, osoba odgovorna za šumsko zemljište uređuje staze i pristupne putove do „hidranata” te ih održava kako bi se osigurao slobodan prolaz vatrogasnim vozilima.
- 16 Točkom 418. te uredbe utvrđuje se da, ako osoba odgovorna za šumsko zemljište upravlja površinom susjednih šumskih zemljišta koja je veća od 5000 hektara, mora izraditi plan preventivnih mjera za zaštitu od šumskih požara za cijelo šumsko zemljište te ga mora provesti. Planu treba priložiti zemljopisne karte šumskog zemljišta.

Uredba br. 478

- 17 Točka 2. Ministru kabineta noteikumi Nr. 478 Dabas lieguma, Anceš purvi un meži' individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (Uredba br. 478 Vijeća ministara kojom se utvrđuju posebna pravila za očuvanje i korištenje zaštićenog prirodnog područja „Močvare i šume Ancea” od 16. kolovoza 2017. (Latvijas Vēstnesis, 2017., br. 164) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 478) utvrđuje da se zaštićeno prirodno područje stvara kako bi se osiguralo očuvanje svih krajobraza s depresijama i obalnim sipinama svojstvenih za to područje, kao i radi zaštite biotopa i posebno zaštićenih vrsta od značaja za Latviju i Europsku uniju.
- 18 U članku 11. te uredbe propisano je:

„U šumskim područjima zabranjuju se:

[...] 11.2. sječa suhih stabala i uklanjanje srušenih stabala, stelje ili njihovih dijelova, čiji je promjer na najdebljem dijelu veći od 25 cm, ako je njihov ukupni obujam manji od 20 kubičnih metara po hektaru sastojine, uz sljedeće iznimke:

11.2.1. sječa i uklanjanje opasnih stabala, pri čemu se stabla ostavljaju u sastojini;

11.2.2. provođenje navedenih aktivnosti u šumskim biotopima koji su prioritet za Europsku uniju: u močvarnim šumama (91D0*), u tresetnim šumama (9080*), u aluvijalnim šumama uz rijeke i poplavne nizine (91E0*) te u starim ili prirodnim borealnim šumama (9010*), u kojima je zabranjena sječa suhih stabala i uklanjanje srušenih stabala, stelje ili njihovih dijelova, čiji je promjer na najdebljem dijelu veći od 25 cm. [...]”.
- 19 Točkom 23.3.3. uredbe određuje se da je od 1. veljače do 31. srpnja zabranjeno obavljanje djelatnosti šumarstva na području sezonskog zaštićenog područja, osim mjera za zaštitu od požara i mjera za suzbijanje šumskih požara.

- 20 Usto, za prirodni rezervat „Močvare i šume Ancea” izrađen je plan za zaštitu prirode (plan koji obuhvaća razdoblje od 2016. do 2028., u daljnjem tekstu: plan zaštite prirode), koji je odobren na temelju vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2016. gada 28. aprīļa rīkojumsa Nr. 105 (Uredba br. 105 ministra zaštite okoliša i regionalnog razvoja) od 28. travnja 2016.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 21 Predmetno zaštićeno prirodno područje posebno je područje očuvanja od značaja za Zajednicu (Natura 2000) koje se nalazi u općini Ventspils (Latvija). Površine 9822 hektara, to područje je stvoreno kako bi se osiguralo očuvanje i upravljanje biotopima i staništima rijetkih i zaštićenih životinjskih i biljnih vrsta u Latviji i Uniji te svim krajobrazima s depresijama i obalnim sipinama koji su karakteristični za to područje.
- 22 Službenici Tijela za zaštitu okoliša regionalne uprave u Kurzemi 7. i 14. siječnja 2021. pregledali su predmetno zaštićeno područje i utvrdili da je tužitelj iz glavnog postupka na tom području izvršio sječu drveća uz prirodne kolnike u dužini otprilike 17 kilometara.
- 23 To je tijelo za zaštitu okoliša smatralo da predmetna mjera nije bila predviđena ni planom zaštite prirode, ni Uredbom br. 478 te da je prethodno trebala biti predmet postupka procjene njezinih učinaka.
- 24 Odlukom od 15. siječnja 2021. isto tijelo naložilo je tužitelju iz glavnog postupka da smanji negativne utjecaje aktivnosti koje se obavljaju u predmetnom zaštićenom prirodnom području i da u šumskim sastojinama ostavi posječene borove čiji je promjer na najdebljem dijelu veći od 25 cm, s obzirom na to da će se posječena stabla, naknadnom prirodnom degradacijom drveta, s vremenom pretvoriti u povoljan supstrat za razvoj niza posebno zaštićenih vrsta kukaca, među ostalim, strizibube (*Tragosoma depsarium*) i velike strizibube (*Ergates faber*). Tijelo za zaštitu okoliša također je naložilo tužitelju iz glavnog postupka da nadomjesti količinu mrtvog drva u prioritetnom zaštićenom biotopu 9010* „Stare ili prirodne borealne šume” jer je na nedostatnoj razini.
- 25 Tužitelj iz glavnog postupka pobijao je navedenu odluku. Međutim, glavni direktor Tijela za zaštitu okoliša potvrdio je potonju odlukom od 22. ožujka 2021. (u daljnjem tekstu: odluka o kojoj je riječ u glavnom postupku).
- 26 Tužitelj iz glavnog postupka podnio je administrativā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Općinski upravni sud, odjel u Rigi, Latvija), sudu koji je uputio zahtjev, tužbu za poništenje odluke o kojoj je riječ u glavnom postupku.
- 27 Istaknuo je: da se aktivnosti koje mu se stavljaju na teret zahtijevaju primjenjivim nacionalnim propisom iz područja sprečavanja opasnosti od šumskih požara, koji podrazumijeva održavanje šumskih cesta i prirodnih kolnika, uključujući sječu drveća na temelju dozvola koje izdaje Valsts meža dienests (Državna uprava za šume, Latvija), da te aktivnosti nisu obuhvaćene postupkom procjene iz članka 6. stavka 3. Direktive o staništima i da su navedene aktivnosti provedene u skladu s planom zaštite prirode i Uredbom br. 478.

- 28 Osim toga, tužitelj iz glavnog postupka tvrdi da mjere naložene odlukom o kojoj je riječ u glavnom postupku negativno utječu na zaštitu i sprečavanje požara u predmetnom zaštićenom prirodnom području. Kako navodi sud koji je uputio zahtjev, uprava za šume također je utvrdila prethodno navedeno.
- 29 Sud koji je uputio zahtjev smatra da treba utvrditi predstavljaju li aktivnosti koje obavlja tužitelj iz glavnog postupka aktivnosti koje su obuhvaćene postupkom procjene utjecaja planova i projekata predviđenih u posebnim područjima očuvanja od značaja za Zajednicu (Natura 2000), kako je predviđeno člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima.
- 30 U tu svrhu sud koji je uputio zahtjev smatra da najprije treba ocijeniti jesu li aktivnosti o kojima je riječ u glavnom postupku „plan” ili „projekt” u smislu članka 6. stavka 3. te direktive, s obzirom na to da samo „planovi” i „projekti” koji mogu utjecati na posebno područje očuvanja moraju biti predmet ocjene prihvatljivosti njihovih utjecaja na temelju te odredbe.
- 31 Ako tu kvalifikaciju treba prihvatiti za predmetne radove, sud koji je uputio zahtjev također se pita jesu li ti radovi izravno povezani ili potrebni za upravljanje predmetnim zaštićenim prirodnim područjem s obzirom na to da se njima nastoji očuvati to zaštićeno prirodno područje od opasnosti od požara. Naime, na temelju članka 6. stavka 3. Direktive o staništima, procjena utjecaja na predmetno područje ne zahtijeva se za planove ili projekte koji su izravno povezani s upravljanjem područjem ili potrebni za upravljanje tim područjem.
- 32 Čak i ako ne postoji takva veza ili takva potreba za upravljanjem područjem, sud koji je uputio zahtjev pita se je li ipak potrebna procjena utjecaja predmetnih aktivnosti, s obzirom na to da su te aktivnosti propisane nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara.
- 33 U tim je okolnostima administratīvā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Općinski upravni sud, odjel u Rigi) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Obuhvaća li pojam,projekt’ u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) [Direktive POU] i aktivnosti koje se provode na šumskom području kako bi se osiguralo održavanje objekata šumske infrastrukture za zaštitu od požara na tom području, u skladu sa zahtjevima u području zaštite od požara koji su utvrđeni mjerodavnim propisima?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li smatrati da aktivnosti koje se provode na šumskom području kako bi se osiguralo održavanje objekata šumske infrastrukture za zaštitu od požara na tom području, u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni u području zaštite od požara mjerodavnim propisima, predstavljaju, u smislu članka 6. stavka 3. [Direktive o staništima], projekt koji je izravno povezan s upravljanjem područjem [ili] je potreban za njegovo upravljanje, tako da postupak procjene posebnih područja očuvanja od značaja za Uniju (Natura 2000) ne treba provesti u pogledu takvih aktivnosti?
3. U slučaju niječnog odgovora na drugo prethodno pitanje, proizlazi li iz članka 6. stavka 3. [Direktive o staništima] obveza provođenja također procjene tih planova i projekata (aktivnosti) koji, iako nisu izravno povezani s upravljanjem posebnim područjem očuvanja ili nisu potrebni za njegovo upravljanje, mogu znatno utjecati na područja očuvanja od značaja za Uniju (Natura 2000) te koji se ipak provode u skladu s nacionalnim propisima kako bi se osigurali zahtjevi za zaštitu od požara i suzbijanje šumskih požara?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje, može li se ta aktivnost nastaviti i dovršiti prije provedbe postupka *ex post* procjene posebnih područja očuvanja od značaja za Uniju (Natura 2000)?
5. U slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje, jesu li nadležna tijela, u svrhu izbjegavanja mogućih znatnih utjecaja, dužna zahtijevati naknadu štete i poduzeti mjere ako se tijekom postupka procjene posebnih područja očuvanja od značaja za Uniju (Natura 2000) nije ocijenio značaj tih utjecaja?”

Prethodna pitanja

Prvo pitanje

- 34 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 3. Direktive o staništima tumačiti na način da pojam „projekt” u smislu te odredbe uključuje aktivnosti koje se obavljaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom o sprečavanju opasnosti od šumskih požara.
- 35 Uvodno, valja podsjetiti na to da ta odredba propisuje da u posebnim područjima očuvanja, u smislu članka 1. točke (l) Direktive o staništima „[s]vaki plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima, predmet je ocjene prihvatljivosti utjecaja koje bi mogao imati na ta područja, s obzirom na ciljeve očuvanja područja”.
- 36 Kao prvo, valja istaknuti da Direktiva o staništima ne sadržava definiciju pojma „projekt”. Nasuprot tomu, članak 1. stavak 2. točka (a) Direktive PUO, na koji sud koji je uputio zahtjev izričito upućuje u svojem pitanju, daje njegovu definiciju, u skladu s kojom „projekt” u smislu potonje direktive obuhvaća izvođenje građevinskih radova ili drugih instalacija ili sustava, kao i ostale zahvate u prirodnom okruženju i krajolozu, uključujući i one koji uključuju vađenje mineralnih resursa.
- 37 Doista, Sud je presudio da pojam „projekt” u smislu Direktive o staništima obuhvaća pojam „projekt” u smislu Direktive PUO, tako da, ako je aktivnost obuhvaćena Direktivom PUO, ona tim više mora biti obuhvaćena Direktivom o staništima (presuda od 9. rujna 2020., *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 38 Kao drugo, iz sudske prakse Suda proizlazi da „projekt” u smislu Direktive PUO podrazumijeva izvođenje radova ili zahvata koji mijenjaju materijalno stanje predmetnog područja (vidjeti u tom smislu presudu od 17. ožujka 2011., *Brussels Hoofdstedelijk Gewest i dr.*, C-275/09, EU:C:2011:154, t. 24.). U ovom slučaju, aktivnosti o kojima je riječ u glavnom postupku sastojale su se od sječe stabala radi održavanja prirodnih cesta koje prolaze kroz predmetno zaštićeno prirodno područje. Stoga ispunjavaju materijalni kriterij pojma „projekt” u smislu Direktive PUO.
- 39 Nasuprot tomu, nijedan pravni kriterij ne ograničava taj pojam. Stoga okolnost da su predmetni radovi sječe drveća bili naloženi nacionalnim propisom primjenjivim u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara ne može dovesti u pitanje kvalifikaciju tih radova kao „projekta” u smislu Direktive PUO.

- 40 Iz prethodno navedenog proizlazi da su navedeni radovi sječe drveća „projekt” u smislu Direktive PUO i, slijedom toga, „projekt” u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima.
- 41 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima treba tumačiti na način da pojam „projekt” u smislu te odredbe uključuje aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom primjenjivim u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara, kada te aktivnosti mijenjaju materijalno stanje predmetnog područja.

Drugo pitanje

- 42 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 3. Direktive o staništima tumačiti na način da aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom primjenjivim u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara, treba smatrati projektom koji je „izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje” u smislu te odredbe i stoga ne trebaju biti predmet procjene njihovih utjecaja na predmetno područje.
- 43 Naime, na temelju članka 6. stavka 3. Direktive o staništima, iako su radovi o kojima je riječ u glavnom postupku, koji su izvršeni u skladu s nacionalnim propisom primjenjivim na sprečavanje opasnosti od šumskih požara, izravno povezani s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebni za njegovo upravljanje, oni nisu bili predmet procjene utjecaja na to područje.
- 44 Kao prvo, iz članka 1. točke (l) Direktive o staništima proizlazi da je posebno područje očuvanja određeno s ciljem održavanja ili povrata u povoljno stanje očuvanosti određenih staništa ili prirodnih vrsta. U tu svrhu države članice određuju, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive o staništima, potrebne mjere za očuvanje koje prema potrebi uključuju odgovarajuće planove upravljanja, posebno priređene za ta područja ili integrirane u druge razvojne planove te odgovarajuće zakonske, administrativne ili ugovorne mjere koje odgovaraju ekološkim zahtjevima prirodnih stanišnih tipova iz Priloga I. te direktive i vrstama iz Priloga II. koji su prisutni na tim područjima.
- 45 Iz prethodno navedenog proizlazi da mjere očuvanja iz članka 6. stavka 1. Direktive o staništima moraju biti izravno povezane s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebne za njegovo upravljanje, u smislu članka 6. stavka 3. te direktive.
- 46 Kao drugo, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 37. svojeg mišljenja, preventivne mjere za sprečavanje ili suzbijanje požara mogu biti povezane s upravljanjem zaštićenim područjem ili potrebne za njegovo upravljanje. Osim toga, prema zahtjevu za prethodnu odluku, i u planu zaštite prirode i u Uredbi br. 478 neizravno se upućuje na potrebu donošenja mjera za zaštitu od šumskih požara na predmetnom području.
- 47 Međutim, sve mjere kojima je cilj osigurati zaštitu posebnog područja očuvanja od opasnosti od šumskih požara ipak nisu izravno povezane s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebne za njegovo upravljanje. Potrebno je još i da su te mjere potrebne radi održavanja ili povrata u

povoljno stanje očuvanosti prirodnih staništa ili vrsta i da su proporcionalne tim ciljevima, što pretpostavlja da su prilagođene predmetnom području i takve da omogućuju ostvarenje navedenih ciljeva.

- 48 Kad je riječ, u ovom slučaju, o radovima sječe drveća radi održavanja prirodnih cesta u zaštićenom području, valja ocijeniti utječu li ti radovi na određene ciljeve očuvanja i, prema potrebi, opravdava li opasnost od budućeg ugrožavanja područja zbog požara navedene radove uzimajući u obzir sva obilježja tog područja.
- 49 Za takvu ocjenu potrebna je odgovarajuća ocjena prihvatljivosti utjecaja mjera predviđenih radi sprečavanja požara u skladu s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima.
- 50 Drukčije vrijedi samo ako se te mjere već nalaze među mjerama koje su donesene u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive o staništima i koje su zbog toga izravno povezane s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebne za njegovo upravljanje.
- 51 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima treba tumačiti na način da se aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara, zbog same činjenice da imaju takav cilj, ne mogu smatrati izravno povezanim s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje te se stoga na temelju toga ne mogu izuzeti od procjene njihovih utjecaja na to područje, osim ako nisu mjere očuvanja područja koje su već donesene primjenom članka 6. stavka 1. Direktive o staništima.

Treće pitanje

- 52 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 3. Direktive o staništima tumačiti na način da nalaže provedbu procjene planova i projekata navedenih u toj odredbi, čak i kad se njihova provedba zahtijeva nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara.
- 53 Kao prvo, valja podsjetiti na to da svaki plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, mora biti predmet ocjene utjecaja koje bi mogao imati na to područje, što podrazumijeva da se identificiraju, ocijene i uzmu u obzir svi utjecaji tog plana ili projekta na to područje. Takav plan ili projekt mora podlijevati takvoj procjeni kada postoji vjerojatnost ili rizik da znatno utječe na predmetno područje, što je uvjet koji se, uzimajući u obzir načelo opreznosti, mora smatrati ispunjenim ako se postojanje vjerojatnosti ili rizika od značajnih štetnih učinaka na tom području ne može isključiti na temelju najboljih znanstvenih spoznaja u tom području, uzimajući u obzir osobito obilježja i posebne okolišne uvjete navedenog područja (vidjeti u tom smislu presudu od 10. studenoga 2022., AquaPri C-278/21, EU:C:2022:864, t. 49. i 50. i navedenu sudsku praksu). Na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni može li projekt o kojem je riječ u glavnom postupku imati značajan utjecaj na predmetno područje, s obzirom na to da, kao što je to nezavisna odvjetnica istaknula u točki 45. svojeg mišljenja, nacionalni propis primjenjiv u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara ne može izuzeti plan ili projekt od ispunjavanja zahtjeva iz članka 6. stavka 3. Direktive o staništima.

- 54 S obzirom na to i kao drugo, valja istaknuti da ne postoji proturječje između obveze, na temelju nacionalnog prava, donošenja određenih mjera za sprečavanje i suzbijanje šumskih požara i obveze predviđene člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima da se te mjere prethodno podvrgnu procjeni njihovih utjecaja na predmetno područje ako mogu imati značajan utjecaj na posebno područje očuvanja.
- 55 Naime, s jedne strane, ta procjena omogućuje, naprotiv, utvrđivanje načina provedbe navedenih mjera koji su najprikladniji za održavanje ili povrat u povoljno stanje očuvanosti staništa ili prirodnih vrsta radi kojih je uspostavljeno predmetno posebno područje očuvanja.
- 56 S druge strane, čak i ako se u procjeni zaključi da postoje negativni utjecaji predviđenih mjera na područje i ako ne postoje alternativna rješenja, članak 6. stavak 4. Direktive o staništima predviđa da se te mjere ipak mogu provesti kada je to opravdano važnim razlozima prevladavajućeg javnog interesa, pod uvjetom da država članica poduzme sve potrebne kompenzacijske mjere kako bi osigurala zaštitu koherentnosti mreže Natura 2000 (vidjeti u tom smislu presudu od 17. travnja 2018., Komisija/Poljska (Beloveška šuma), C-441/17, EU:C:2018:255, t. 190.).
- 57 Kao treće, i u svakom slučaju, valja podsjetiti da je Sud utvrdio da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima ne može dopustiti državi članici da donese nacionalna pravila na temelju kojih su određeni planovi ili projekti općenito izuzeti od obveze ocjene njihovih utjecaja na predmetno područje (presuda od 22. lipnja 2022., Komisija/Slovačka (Zaštita tetrijeba gluhana), C-661/20, EU:C:2022:496, t. 69. i navedena sudska praksa).
- 58 Naime, mogućnost da se određene aktivnosti općenito izuzmu, u skladu s nacionalnim propisom na snazi, od procjene njihovih utjecaja na predmetno zaštićeno područje mogla bi ugroziti cjelovitost tog područja.
- 59 Uostalom, valja istaknuti da u ovom slučaju iz spisa podnesenog Sudu proizlazi da nacionalni propis primjenjiv u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara ne predviđa takvu mogućnost.
- 60 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima treba tumačiti na način da nalaže provedbu procjene planova i projekata iz tog članka, čak i kad se njihova provedba zahtijeva nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara.

Četvrto pitanje

- 61 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 3. Direktive o staništima tumačiti na način da se aktivnosti namijenjene osiguranju održavanja infrastrukture za zaštitu od požara u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja mogu nastaviti i dovršiti prije provedbe postupka procjene njihova utjecaja predviđenog tom odredbom.
- 62 U skladu s drugom rečenicom članka 6. Stavka 3. Direktive o staništima „[u] svjetlu zaključaka procjene utjecaja na područje i sukladno odredbama stavka 4., nadležna tijela državne vlasti odobravaju plan ili projekt tek nakon što se uvjere da on neće negativno utjecati na cjelovitost dotičnog područja te, ako je to potrebno, nakon dobivanja mišljenja od šire javnosti”. Stoga se nijedan plan ili projekt ne može provesti u posebnom području očuvanja prije procjene njegovih utjecaja na predmetno područje.

- 63 Sud je u više navrata potvrdio da postupak procjene iz članka 6. stavka 3. Direktive o staništima ima prethodnu prirodu (presude od 7. rujna 2004., *Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, t. 34., od 11. travnja 2013., *Sweetman i dr.*, C-258/11, EU:C:2013:220, t. 28. i od 21. srpnja 2016., *Orleans i dr.*, C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, t. 43.).
- 64 Kao što je to navela nezavisna odvjetnica u točki 54. svojeg mišljenja, neophodno je, osim toga, da procjena utjecaja plana ili projekta prethodi njegovoj provedbi. Naime, s jedne strane, naknadna procjena ne omogućuje izbjegavanje negativnih utjecaja na stanje očuvanosti područja. S druge strane, često bi bilo teško procijeniti opseg tih utjecaja bez prethodnog utvrđivanja početnog stanja područja.
- 65 Stoga Direktiva o staništima ne omogućuje provedbu plana ili projekta u posebnom području očuvanja ni a fortiori njegovo provođenje i dovršetak njegove provedbe prije odgovarajuće provedbe ocjene prihvatljivosti njegova utjecaja na predmetno područje.
- 66 Ta se zabrana primjenjuje na aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, koje imaju obilježje projekta u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima, kao što to proizlazi iz odgovora Suda na prvo pitanje.
- 67 Nasuprot tomu, navedena zabrana ne primjenjuje se na aktivnosti koje se obavljaju na temelju mjera očuvanja područja donesenih u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive o staništima. Naime, kao što je to navedeno u točkama 52. i 53. ove presude, te se aktivnosti po toj osnovi moraju smatrati izravno povezanim s upravljanjem područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje.
- 68 Stoga, ako su aktivnosti održavanja infrastrukture za zaštitu šuma od požara već bile predviđene mjerama očuvanja područja u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive o staništima, one ne moraju biti predmet procjene predviđene člankom 6. stavkom 3. te direktive.
- 69 Kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 57. svojeg mišljenja, također je potrebno od prethodne procjene izuzeti slučaj u kojem trenutni ili neposredni rizik nalaže da se bez odgode poduzmu mjere potrebne za zaštitu područja. U nekom sličnom slučaju, prethodno provođenje postupka procjene utjecaja tih mjera na područje ne bi služilo cilju tog postupka, odnosno očuvanju područja, nego bi, naprotiv, moglo biti štetno za taj cilj.
- 70 To osobito može biti u slučaju poduzimanja hitnih mjera za zaštitu i sprečavanje šumskih požara. Na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni može li se izvršenje radova o kojima je riječ u glavnom postupku, bez prethodne procjene njihova utjecaja na predmetno zaštićeno prirodno područje, opravdati po toj osnovi.
- 71 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima treba tumačiti na način da se aktivnosti namijenjene osiguranju održavanja infrastrukture za zaštitu šuma od požara u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja ne mogu započeti ili a fortiori nastaviti ni završiti prije provođenja postupka procjene njihova utjecaja predviđenog tim člankom, osim ako su te aktivnosti dio mjera očuvanja predmetnog područja koje su već donesene u skladu s člankom 6. stavkom 1. te direktive ili ako stvarni ili neposredni rizik koji šteti očuvanju tog područja zahtijeva njihovo hitno poduzimanje.

Peto pitanje

- 72 Svojim petim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 3. Direktive o staništima tumačiti na način da obvezuje nadležna tijela da donesu mjere radi izbjegavanja mogućih značajnih utjecaja izvršenih radova koji nisu bili predmet prethodne procjene predviđene tom odredbom i da zahtijevaju naknadu štete uzrokovane tim radovima.
- 73 Uvodno se valja pitati je li peto pitanje, kako je postavljeno, korisno za rješavanje spora u glavnom postupku.
- 74 Naime, odlukom o kojoj je riječ u glavnom postupku glavni direktor Tijela za zaštitu okoliša naložio je tužitelju iz glavnog postupka, s jedne strane, da na lokalitetu ostavi posječene borove čiji je promjer veći od 25 cm i, s druge strane, da nadomjesti količinu mrtvog drva u zaštićenom biotopu koji je prioritet za Europsku uniju 9010* „Stare ili prirodne borealne šume” i koji je trenutno na nedostatnoj razini.
- 75 Međutim, kao što je to nezavisna odvjetnica istaknula u točkama 69. i 72. svojeg mišljenja, prvim nalogom nastoji se spriječiti nastavak radova izvršenih protivno članku 6. stavku 3. Direktive o staništima, a drugi je podsjetnik na točku 11.2. Uredbe br. 478 kojom se nalaže odustajanje od uklanjanja mrtvog drva ako je njegova količina nedovoljna.
- 76 Drugim riječima, čini se da cilj odluke o kojoj je riječ u glavnom postupku nije izbjegavanje utjecaja radova koje je izvršio tužitelj iz glavnog postupka niti od njega zahtijevati naknadu štete uzrokovanu tim radovima.
- 77 Međutim, valja podsjetiti na to da je isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena, da uzimajući u obzir posebnosti predmeta ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu.
- 78 U ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se peto pitanje, kao i druga postavljena pitanja, odnosi na tumačenje članka 6. stavka 3. Direktive o staništima i nije očito da nije korisno za rješavanje spora u glavnom postupku. Sud je stoga nadležan na njega odgovoriti.
- 79 Kao prvo, valja utvrditi da Direktiva o staništima, osobito njezin članak 6. stavak 3., ne sadržava odredbe o posljedicama povrede obveze prethodne procjene utjecaja plana ili projekta (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Inter-Environnement Wallonie i Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, t. 169.).
- 80 Članak 6. stavak 2. te direktive samo nalaže državama članicama da poduzimaju „odgovarajuće korake kako bi se u posebnim područjima očuvanja izbjeglo pogoršanje prirodnih staništa i staništa vrsta, kao i uznemiravanje vrsta za koje su ta područja određena, u mjeri u kojoj bi takvo uznemiravanje moglo utjecati na ciljeve [navedene] direktive”.
- 81 Na temelju načela lojalne suradnje, predviđenog člankom 4. stavkom 3. UEU-a, države članice ipak su dužne ukloniti nezakonite posljedice povrede prava Unije (presuda od 16. prosinca 1960., Humblet/Belgijska Država, 6/60-IMM, EU:C:1960:48, str. 1146. i od 7. siječnja 2004., Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, t. 64.). Ta se obveza odnosi na svako tijelo države članice o kojoj je riječ, a osobito na nacionalna tijela koja su u okviru svojih nadležnosti dužna poduzeti sve potrebne mjere za ispravljanje propusta u procjeni utjecaja plana ili projekta na okoliš (vidjeti u tom smislu

presudu od 12. studenog 2019., Komisija/Irska (Vjetroelektrana u Derrybrienu), C-261/18, EU:C:2019:955, t. 75.). Navedena obveza također se nalaže poduzetnicima iz države članice o kojoj je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 12. studenog 2019., Komisija/Irska (Vjetroelektrana u Derrybrienu), C-261/18, EU:C:2019:955, t. 91.).

- 82 Na temelju tog načela, država članica o kojoj je riječ također je dužna ispraviti svaku štetu prouzročenu propuštanjem provedbe procjene utjecaja plana ili projekta na okoliš (presuda od 7. siječnja 2004., Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, t. 66.).
- 83 Nasuprot tomu, iz samog načela lojalne suradnje, koje obvezuje samo države članice i njihova tijela, ne može proizlaziti obveza pojedinaca da nadoknade štetu nanесenu okolišu u posebnom području očuvanja radovima koje su oni poduzeli, a da ti radovi nisu bili predmet ocjene prihvatljivosti predviđene člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima.
- 84 Budući da Direktiva o staništima ne sadržava nijednu odredbu o naknadi štete nanесene okolišu i da se u svakom slučaju pojedincima ne može naložiti nikakva obveza samo na temelju te direktive, obveza naknade štete poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku može proizlaziti samo iz latvijskog prava.
- 85 Valja dodati, u slučaju da je takva obveza predviđena latvijskim pravom, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, nadležna nacionalna tijela bila bi obvezna naložiti tu obvezu.
- 86 Slijedom toga, članak 6. stavak 3. Direktive o staništima, u vezi s načelom lojalne suradnje, ne može obvezati nadležna tijela da od pojedinaca zahtijevaju naknadu takve štete.
- 87 Prema tome, ta odredba ne obvezuje tužitelja u glavnom postupku da nadoknadi štetu prouzročenu radovima koje je izvršio, a da prethodno nije bila provedena odgovarajuća procjena učinaka te stoga dopušta nadležnim tijelima da mu nalože naknadu te štete samo u slučaju, koji je nezavisna odvjetnica navela u točki 73. svojeg mišljenja, u kojem bi ga trebalo izjednačiti s tijelom dotične države članice. S druge strane, ako ima svojstvo pojedinca, ta tijela ne mogu od njega zahtijevati, samo na temelju navedene odredbe i načela lojalne suradnje, naknadu prethodno navedene štete.
- 88 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 3. Direktive o staništima, u vezi s načelom lojalne suradnje, treba tumačiti na način da obvezuje državu članicu o kojoj je riječ, a osobito njezina nadležna tijela, da donese mjere za izbjegavanje mogućih značajnih utjecaja izvršenih radova na okoliš, a da prethodno nije bila provedena odgovarajuća procjena tih utjecaja predviđena tom odredbom i da nadoknadi štetu prouzročenu tim radovima. Nasuprot tomu, ne obvezuje tu državu članicu da od pojedinaca zahtijeva naknadu takve štete u slučaju u kojem im se ta šteta može pripisati.

Troškovi

- 89 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

1. Članak 6. stavak 3. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore treba tumačiti na način da pojam „projekt” u smislu te odredbe uključuje aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara, kada te aktivnosti mijenjaju materijalno stanje predmetnog područja.
2. Članak 6. stavak 3. Direktive 92/43 treba tumačiti na način da se aktivnosti koje se izvršavaju u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja, kako bi se osiguralo održavanje infrastrukture za zaštitu šuma od požara u tom području, u skladu sa zahtjevima predviđenima nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara, zbog same činjenice da imaju takav cilj, ne mogu smatrati izravno povezanim s upravljanjem predmetnim područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje te se stoga na temelju toga ne mogu izuzeti od procjene njihovih utjecaja na to područje, osim ako nisu mjere očuvanja područja koje su već donesene primjenom članka 6. stavka 1. Direktive o staništima.
3. Članak 6. stavak 3. Direktive 92/43 treba tumačiti na način da nalaže provedbu procjene planova i projekata iz tog članka, čak i kad se njihova provedba zahtijeva nacionalnim propisom koji se primjenjuje u području sprečavanja opasnosti od šumskih požara.
4. Članak 6. stavak 3. Direktive 92/43 treba tumačiti na način da se aktivnosti namijenjene osiguranju održavanja infrastrukture za zaštitu šuma od požara u šumskom području koje je određeno kao posebno područje očuvanja ne mogu započeti ili *a fortiori* nastaviti ni završiti prije provođenja postupka procjene njihova utjecaja predviđenog tim člankom, osim ako su te aktivnosti dio mjera očuvanja predmetnog područja koje su već donesene u skladu s člankom 6. stavkom 1. te direktive ili ako stvarni ili neposredni rizik koji šteti očuvanju tog područja zahtijeva njihovo hitno poduzimanje.
5. Članak 6. stavak 3. Direktive 92/43, u vezi s načelom lojalne suradnje, treba tumačiti na način da obvezuje državu članicu o kojoj je riječ, a osobito njezina nadležna tijela, da donese mjere za izbjegavanje mogućih značajnih utjecaja izvršenih radova na okoliš, a da prethodno nije bila provedena odgovarajuća procjena tih utjecaja predviđena tom odredbom i da nadoknadi štetu prouzročenu tim radovima. Nasuprot tomu, ne obvezuje tu državu članicu da od pojedinaca zahtijeva naknadu takve štete u slučaju u kojem im se ta šteta može pripisati.

Potpisi